Handläggare
Aida Hammami
Telefon: 08-50825182

Till
Socialnämnden
2026-11-24

Remiss av Betänkandet Fri att lära och leva – Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet (SOU 2026:51)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2026/1069

Förvaltningens förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning av remissen

SOU 2026:51, *Fri att lära och leva*, syftar till att stärka förskolans, skolans och fritidshemmets arbete med att förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen föreslår bland annat ökad kompetens hos personal, en tydligare roll för elevhälsan, stärkt samverkan mellan berörda verksamheter och regionalt kunskapsstöd.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens övergripande inriktning och välkomnar förslag som stärker samhällets förmåga att förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Förslagen kan bidra till att fler barn i utsatta situationer uppmärksammas tidigare och får bättre tillgång till stöd och skydd. Det är angeläget att verksamheter som möter barn har kunskap och förutsättningar att identifiera oro och agera när ett barn kan vara utsatt. Socialtjänstens uppdrag är att upptäcka och ge stöd och skydd till alla barn och familjer som behöver det. Ett ökat antal orosanmälningar kan därför vara en positiv konsekvens av att fler barn uppmärksammas och att anmälningsskyldigheten får genomslag.

För att utredningens intentioner ska kunna förverkligas behöver socialtjänsten samtidigt ha tillräckliga förutsättningar och resurser för att möta de behov som identifieras. Ett ökat antal orosanmälningar kan medföra fler skyddsbedömningar, utredningar och insatser. Hedersrelaterade ärenden kan dessutom kräva särskild kompetens, noggranna riskbedömningar och omfattande säkerhetsplanering. Förvaltningen bedömer därför att konsekvensanalysen behöver utvecklas för att tydliggöra resursbehov, organisatoriska konsekvenser och finansiering. Det är

Socialförvaltningen
Avdelningen för strategi och utveckling

Storforsplan 36
Box 44
123 21 Farsta
Växel 08-50825000
Fax
socialforvaltningen@stockholm.se
https://start.stockholm

viktigt att säkerställa att socialtjänsten har kapacitet att möta alla barn och familjer som behöver stöd och skydd.

Sammanfattningsvis ställer sig förvaltningen positiv till utredningens övergripande inriktning och förslag. Förvaltningen välkomnar särskilt förslag som stärker barns möjligheter att bli upptäckta, få stöd och skydd i ett tidigt skede samt bidrar till en bättre samverkan mellan berörda verksamheter. För att förslagen ska få avsedd effekt och för att socialtjänsten ska kunna möta ett ökat behov av bedömningar, utredningar och insatser behöver resursbehov, organisatoriska konsekvenser och finansiering analyseras ytterligare. Förvaltningen anser därför att det behövs en mer utförlig konsekvensanalys för att säkerställa att socialtjänsten har förutsättningar att möta alla barn och familjer som behöver stöd och skydd.

Beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling på socialförvaltningen. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 18 november 2026. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 19 november 2026.

Förvaltningens synpunkter

Sammanfattning av synpunkter

Ställningstaganden

Regeringen har låtit utreda hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet kan stärkas. Utredningen har presenterats i betänkandet *Fri att lära och leva – Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet* (SOU 2026:51). Förslagen omfattar bland annat förändringar av elevhälsans uppdrag, förskole- och skolsociala team, samordnad individuell planering (SIP), kompetensutveckling och regionala resurscentrum. Utredningen föreslår även förändringar i berörda regelverk och i tillsynen över vissa verksamheter.

Socialförvaltningen tillstyrker utredningens övergripande inriktning och de förslag som kan stärka barns skydd, möjligheterna till tidig upptäckt och samordnade insatser. Förvaltningen är även positiv till förslag som förbättrar tillgången till relevant kompetens och specialiststöd.

Förvaltningen avstyrker däremot utredningens bedömning att ett ökat antal orosanmälningar kan hanteras inom ordinarie verksamhet utan att ytterligare resursbehov analyseras. Konsekvenserna för socialtjänstens myndighetsutövning, bemanning och ekonomi behöver tydliggöras. Det krävs även klarhet i ansvarsfördelningen

mellan berörda verksamheter och i hur kommunernas eventuella merkostnader ska finansieras.

Tidig upptäckt och stärkt stöd och skydd för barn
Förvaltningen är positiv till förslag som stärker förskolans och skolans förmåga att upptäcka tecken på hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheterna har goda möjligheter att uppmärksamma förändringar i barns beteende, begränsningar i deras vardag och andra tecken på utsatthet. Ökad kunskap och tydligare rutiner kan bidra till att barn uppmärksammas tidigare och att deras behov av stöd och skydd identifieras. För att detta ska få avsedd effekt behöver socialtjänsten samtidigt ha kapacitet att agera skyndsamt och genomföra de bedömningar, utredningar och insatser som situationen kräver.

Förvaltningen noterar att utredningen särskilt uppmärksammar barn och unga med funktionsnedsättning som en grupp som kan vara extra sårbar för hedersrelaterat våld och förtryck. I utredningen lyfts bland annat att dessa barn kan ha svårare att förstå och berätta om sin utsatthet samt att vårdnadshavares inställning till barnets funktionsnedsättning kan försvåra möjligheterna att få tillgång till stöd och utbildning.

Förvaltningen ser positivt på att målgruppens utsatthet uppmärksammas och betonar vikten av att förslagen genomförs med hänsyn till barn med funktionsnedsättning, bland annat genom stärkt kompetens hos berörda yrkesgrupper och fungerande samverkan med LSS och habiliteringen, så att barnen får tillgång till ett tryggt, samordnat och individuellt anpassat stöd.

Förvaltningen tillstyrker förslag som stärker förutsättningarna för tidig upptäckt av hedersrelaterat våld och förtryck, under förutsättning att socialtjänstens kapacitet att genomföra nödvändiga bedömningar, utredningar och insatser beaktas och följs upp.

Förskolesociala team
Utredningen föreslår statsbidraget för skolsociala team ska utvidgas till att även omfatta förskolesociala team. Förslaget syftar till att stärka samverkan mellan förskolan och socialtjänsten för att tidigt upptäcka barns utsatthet, däribland hedersrelaterat våld och förtryck och annan negativ social kontroll. Förskolesociala team ska främja barns trygghet, utveckling och lärande samt skapa bättre förutsättningar för barns deltagande i förskolans utbildning. Genom tidig samverkan ska teamen bidra till att uppmärksamma barns behov och underlätta samordnade insatser. Förslaget innebär inte någon förändring av ansvarsfördelningen mellan förskolan och socialtjänsten.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att utvidga statsbidraget för skolsociala team till att även omfatta förskolesociala team. En stärkt samverkan mellan förskolan och socialtjänsten skapar bättre förutsättningar för att tidigt uppmärksamma barns behov av stöd och skydd samt att förebygga en ogynnsam utveckling. Förslaget kan även bidra till ökad tillit mellan verksamheterna, tydligare samverkan och mer samordnade insatser för barn och familjer. Det är samtidigt viktigt att säkerställa tydlig ansvarsfördelning och att teamens arbete inte ersätter socialtjänstens ordinarie myndighetsansvar. För att förslaget ska få avsedd effekt behöver det också finnas tillräckliga resurser och långsiktiga förutsättningar för samverkan.

Konsekvenser för socialtjänstens myndighetsutövning

Utredningen bedömer att förslagen kan leda till att fler barn och unga uppmärksammas och att antalet orosanmälningar till socialtjänsten ökar. Förvaltningen ser positivt på att fler barn och unga som kan vara utsatta uppmärksammas och får möjlighet till stöd och skydd. Ett ökat antal orosanmälningar kan därför vara en viktig förutsättning för att fler barn ska få hjälp i ett tidigt skede. Det kan samtidigt medföra fler omedelbara skyddsbedömningar, förhandsbedömningar och barnavårdsutredningar. Det kan även öka behovet av barnsamtal, risk- och säkerhetsbedömningar, samverkan, beslut om insatser och uppföljning.

Ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck kan vara särskilt komplexa. Flera personer i barnets nätverk kan vara involverade i kontrollen eller hotbilden, och det kan finnas risk för repressalier, våld eller bortförande om ärendet hanteras olämpligt. Arbetet kan därför kräva särskild kompetens, omfattande utredningar och noggrann säkerhetsplanering. För att fler barn ska kunna få det stöd och skydd de behöver är det viktigt att socialtjänsten har tillräckliga förutsättningar att möta de behov som identifieras. Ett ökat ärendeinflöde utan motsvarande förstärkning kan påverka möjligheterna att genomföra skyndsamma skyddsbedömningar och rättssäkra utredningar. Det kan också medföra att andra barn och unga får vänta längre på stöd eller att kontinuiteten i pågående insatser försämras.

Förvaltningen tillstyrker målsättningen att fler barn ska upptäckas och få stöd och skydd. För att intentionerna med förslagen ska kunna förverkligas och för att socialtjänsten ska kunna möta alla barn och unga som behöver stöd anser förvaltningen att det krävs en mer utförlig analys av resursbehov och organisatoriska förutsättningar. Förvaltningen delar därmed inte utredningens bedömning att det ökade inflödet kan hanteras inom ordinarie verksamhet utan en sådan analys.

Samverkan och samordnad individuell planering
Socialförvaltningen är positiv till förslag som stärker samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. En välfungerande samverkan kan bidra till att barns behov identifieras och tillgodoses på ett mer sammanhållet sätt.
Utredningen föreslår att huvudmän för förskola och skola ska kunna initiera en prövning av behovet av en samordnad individuell plan (SIP). Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska då utan dröjsmål påbörja prövningen, om det inte är uppenbart obehövligt. Förslaget innebär inte att en SIP ska upprättas i varje enskilt fall. Ansvaret för att upprätta planen ligger fortsatt hos socialtjänsten och hälso- och sjukvården när förutsättningarna är uppfyllda.

Förvaltningen anser att det behöver tydliggöras hur initiativrätten ska tillämpas i praktiken och hur samordningen ska hanteras när förutsättningarna för en SIP inte är uppfyllda. Det kan exempelvis gälla situationer där barnet behöver samordnat stöd från skolan och socialtjänsten, men inte från hälso- och sjukvården.

Det behöver också framgå att samordning inte ersätter socialtjänstens ansvar att självständigt bedöma barnets behov av skydd och stöd. En prövning av behovet av SIP får inte fördröja en orosanmälan, en skyddsbedömning eller andra nödvändiga skyddsåtgärder.

Samverkan och uppföljning kräver tid och organisatoriska resurser hos samtliga berörda verksamheter. Förslaget behöver därför genomföras med tydliga rutiner och en ansvarsfördelning som gör det möjligt för verksamheterna att fullgöra sina respektive uppdrag.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att huvudmän för förskola och skola ska kunna initiera en prövning av behovet av SIP. Förvaltningen understryker samtidigt behovet av tydlig ansvarsfördelning, fungerande rutiner och tillräckliga resurser för samordning samt att en SIP-prövning inte får fördröja nödvändiga skyddsåtgärder.

Barnets säkerhet, delaktighet och sekretess
Samverkan i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck måste utformas med särskild hänsyn till barnets säkerhet och individuella situation. Vårdnadshavare eller andra närstående kan i vissa fall ingå i barnets hotbild, vilket ställer särskilda krav på informationshantering, kontakter med familjen och planering av skyddsåtgärder.

Utredningen anger att förslaget om SIP inte förändrar gällande sekretessregler och att informationsutbyte även fortsättningsvis måste ske med stöd av tillämpliga bestämmelser. Förvaltningen anser dock att det behövs tydligt nationellt stöd för hur sekretess och informationsdelning ska hanteras i praktiken, särskilt när

vårdnadshavares insyn eller medverkan kan innebära risker för barnet.

Barnets delaktighet behöver säkerställas utifrån ålder och mognad. Samtidigt ska barnets bästa och behov av skydd vara vägledande vid beslut om informationsdelning, samverkan och insatser.

Förvaltningen tillstyrker förslag som stärker samverkan mellan berörda verksamheter, under förutsättning att barnets säkerhet, sekretess och rätt till delaktighet säkerställs. Förvaltningen anser att det behövs tydligt nationellt stöd för informationsdelning och säkerhetsplanering i ärenden där vårdnadshavare eller andra närstående kan utgöra en risk.

Stärkt kompetens och specialiststöd
Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om att stärka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck hos berörda yrkesgrupper inom förskola, skola och socialtjänst. Länsstyrelsen och de regionala resurscentrumen har en viktig roll i att stärka samverkan och säkerställa tillgången till kunskap och specialiststöd.

I Stockholms stad finns redan Origo, stadens resurscentrum som också arbetar länsövergripande och erbjuder specialistkompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck. Det är därför viktigt att befintliga resurser och strukturer tas till vara och vidareutvecklas i genomförandet av förslagen. Stödet bör inte enbart bestå av utbildningar och kunskapsmaterial, utan även omfatta praktisk vägledning och konsultativt stöd i komplexa ärenden.

Det behöver samtidigt tydliggöras hur specialiststödet ska göras tillgängligt för kommunerna och hur ansvarsfördelningen mellan länsstyrelserna, resurscentrumen och kommunerna ska se ut. Specialiststödet ska komplettera, inte ersätta, kommunernas ansvar för socialtjänstens myndighetsutövning.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om att tydliggöra länsstyrelsernas ansvar för ett mer likvärdigt stöd i hela landet och betonar vikten av att stärka samverkan och ta till vara befintlig specialistkompetens. Detta är centralt för att yrkesverksamma ska få rätt stöd och för att utsatta barn och unga ska erbjudas ett specialiserat och likvärdigt stöd, oavsett bostadsort.

Kunskapsbaserade insatser och uppföljning
Utredningen betonar behovet av tidiga, ändamålsenliga och samordnade insatser för barn och unga som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Förvaltningen anser att det fortsatta arbetet behöver utgå från bästa tillgängliga kunskap om vilka insatser som är lämpliga för målgruppen. Det saknas dock konkret vägledning om vilka metoder och insatser som kan användas i arbetet med barn och unga samt

deras familjer och nätverk. Det nationella stödet bör därför ge kommunerna praktisk vägledning om val av insatser, genomförande och uppföljning, med hänsyn till den utsattas säkerhet och behov.

Förvaltningen vill lyfta vikten av ett förebyggande perspektiv inom socialtjänsten. Att fokusera på att förebygga att våldet och förtrycket fortsätter eller drabbar syskon och andra barn och unga i familjen och släkten. Det behövs därför vägledning om hur socialtjänsten kan arbeta med familjer och nätverk för att förebygga fortsatt utsatthet och motverka att hedersnormer och våldsbejakande beteenden upprätthålls och förs vidare, utan att äventyra den utsattas säkerhet.

Förvaltningen tillstyrker förslag som stärker kunskapsutveckling och samordning av insatser för målgruppen, men betonar behovet av konkret metodvägledning, och ett tydligt förebyggande perspektiv.

Ekonomiska och organisatoriska konsekvenser
Utredningen bedömer att förslagen kan medföra vissa ökade kostnader för kommunerna, bland annat för samverkan, samordning och administration. Samtidigt bedöms ett ökat antal orosanmälningar kunna hanteras inom ordinarie verksamhet.

Förvaltningen anser att underlaget inte tillräckligt tydligt visar vilka konsekvenser förslagen kan få för socialtjänstens arbetsbelastning, bemanning och ekonomi.

Även om tidig upptäckt och förebyggande insatser kan ge långsiktiga vinster behöver de omedelbara kostnaderna för att hantera identifierade behov beaktas. Förvaltningen anser därför att konsekvensanalysen behöver kompletteras med en tydligare bedömning av kommunernas resursbehov och hur eventuella merkostnader ska finansieras.

Förvaltningen avstyrker utredningens bedömning att konsekvenserna för socialtjänsten kan hanteras inom ordinarie verksamhet, eftersom det saknas ett tillräckligt underlag för att bedöma resursbehov, organisatoriska konsekvenser och kommunernas merkostnader. Förvaltningen anser att konsekvensanalysen behöver kompletteras och att finansieringen av eventuella merkostnader tydliggörs.

Förvaltningens samlade bedömning
Socialförvaltningen tillstyrker utredningens övergripande inriktning och de förslag som stärker barns skydd, tidig upptäckt, samordnade insatser och tillgång till kompetens. Förvaltningen tillstyrker även förslaget att förskola och skola ska kunna initiera en prövning av behovet av SIP.

Förvaltningen avstyrker bedömningen att ett ökat inflöde av ärenden kan hanteras inom ordinarie verksamhet utan en mer utförlig analys av socialtjänstens resursbehov och organisatoriska förutsättningar. Konsekvensanalysen behöver kompletteras och finansieringen av eventuella merkostnader tydliggöras.

Det behövs även nationell vägledning som utgår från bästa tillgängliga kunskap och ger konkret stöd i valet av lämpliga metoder och insatser. Genomförandet behöver följas upp för att säkerställa att förslagen leder till ett stärkt skydd för barn och unga utan att socialtjänstens tillgänglighet, eller kvalité försämras.

Veronica Carstorp Wolgast	Lina Blombergsson
Socialdirektör	Avdelningschef
Socialförvaltningen	Socialförvaltningen

Bilaga

1. Betänkandet Fri att lära och leva – Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet (SOU 2026:51)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-11-17
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-11-17